Amőba-kvíz – kérdés-áttekintő

Téma: Iszlám, középkori egyház és társadalom, valamint a magyar középkor Szent Istvántól Hunyadi Mátyásig

1

Milyen esemény jelentette az iszlám időszámítás kezdetét, és miért kényszerült Mohamed elhagyni Mekkát?

2

Milyen kiváltságokkal rendelkeztek a nyugat-európai eredetű középkori városok, és mit jelentett a "városi levegő szabaddá tesz" mondás?

3

Miért korlátozták a céhek a termelést, és hogyan biztosították a termékek minőségét?

4

Miben állt a hűbéri viszony kölcsönös kötelezettsége a hűbérúr és a hűbéres között?

5

Milyen három fogadalmat tettek a szerzetesek, és mi volt a bencés rend jelmondata?

6

Miben tért el egymástól a nyugati és a keleti kereszténység egyházkormányzati berendezkedése a középkorban?

7

Milyen esemény vezetett 1054-ben a nyugati és a keleti egyház végleges szakadásához?

8

Milyen jellegzetes építészeti elemek különböztetik meg a gótikát a korábbi román stílustól?

9

Hogyan jött létre a magyar törzsszövetség Etelközben, és milyen szerepet játszottak benne a kabarok?

10

Milyen győzelemmel szilárdították meg uralmukat a magyarok a Kárpát-medencében 907-ben?

11

Miért döntött Géza fejedelem a kereszténység felvétele mellett, és mit tett ennek érdekében?

12

Milyen egyházszervezetet hozott létre Szent István, és miért volt fontos önálló magyar érsekség alapítása?

13

Milyen jogokat biztosított az Aranybulla a szervienseknek, és mit jelentett az ellenállási záradék?

14

Miért nem tudta IV. Béla mozgósítani az ország teljes haderejét a tatárok ellen, és mi történt a muhi csatában?

15

Milyen bányareformot vezetett be I. Károly, és milyen új pénznemet veretett?

16

Milyen törvényekkel egységesítette Nagy Lajos 1351-ben a nemesség és a jobbágyság jogait?

17

Milyen tényezők magyarázzák az Oszmán Birodalom gyors és sikeres terjeszkedését a 14. században?

18

Milyen módon próbálta Luxemburgi Zsigmond megszervezni a török elleni védekezést?

19

Hogyan sikerült Hunyadi Jánosnak felmenteni Nándorfehérvárat az 1456-os török ostrom alól?

20

Milyen haderőre támaszkodva erősítette meg Mátyás király a hatalmát a rendekkel szemben, és honnan fedezte a kiadásait?

Megoldókulcs

A kulcsszavak félkövéren vannak kiemelve a válaszon belül.

1. Milyen esemény jelentette az iszlám időszámítás kezdetét, és miért kényszerült Mohamed elhagyni Mekkát?

Válasz: Mohamed tanításai - különösen az **uzsora bírálata** - sértették a mekkai kereskedők érdekeit, ezért **622-ben** menekülésre kényszerítették a városból; ezt az eseményt **hidzsrának nevezik**, és ez jelenti az **iszlám időszámítás kezdetét**, míg tanításait később a **Korán** foglalta össze.

Kulcsszavak: uzsora bírálata; 622-ben; hidzsrának nevezik; iszlám időszámítás kezdetét; Korán

2. Milyen kiváltságokkal rendelkeztek a nyugat-európai eredetű középkori városok, és mit jelentett a "városi levegő szabaddá tesz" mondás?

Válasz: A középkori nyugat-európai típusú városok olyan kiváltságokkal rendelkeztek, mint a **vásártartási jog**, az **évi egy összegben történő adózás** és a **szabad bíróválasztás**; emellett aki **egy évet és egy napot** eltöltött a városban, felszabadult a földesúri függés alól, amit a "**városi levegő szabaddá tesz** " középkori szállóige fejezett ki.

Kulcsszavak: vásártartási jog; évi egy összegben történő adózás; szabad bíróválasztás; egy évet és egy napot; városi levegő szabaddá tesz

3. Miért korlátozták a céhek a termelést, és hogyan biztosították a termékek minőségét?

Válasz: A céhek **korlátozták a termelést**, például a munkaidőt és az **alkalmazott munkaerő számát**, hogy a **szűk piacon minden mester megélhessen**, ugyanakkor előírásaikkal biztosították a **termékek jó minőségét**, amit a hosszú tanulási folyamathoz kötött **céhmesteri cím megszerzése** is szolgált.

Kulcsszavak: korlátozták a termelést; alkalmazott munkaerő számát; szűk piacon minden mester megélhessen; termékek jó minőségét; céhmesteri cím megszerzése

4. Miben állt a hűbéri viszony kölcsönös kötelezettsége a hűbérúr és a hűbéres között?

Válasz: A hűbéres a kapott földbirtok, azaz a **hűbérbirtok** fejében **hűséget és fegyveres szolgálatot** ígért a **hűbérúrnak**, aki ezért cserébe **védelmet biztosított** neki, és ezt a kölcsönös kötelezettséget a felek a **hűbéri esküvel** szentesítették.

Kulcsszavak: hűbérbirtok; hűséget és fegyveres szolgálatot; hűbérúrnak; védelmet biztosított; hűbéri esküvel

5. Milyen három fogadalmat tettek a szerzetesek, és mi volt a bencés rend jelmondata?

Válasz: A szerzetesek **hármas szerzetesi fogadalmat** tettek: vállalták a szegénységet, **tisztasági fogadalmat** tettek, és **feltétlen engedelmességet** fogadtak elöljáróiknak; a **Szent Benedek** által alapított bencés rend jelmondata, az "**Imádkozz és dolgozz**!", jól kifejezte az imádság és a fizikai munka egyensúlyát.

Kulcsszavak: hármas szerzetesi fogadalmat; tisztasági fogadalmat; feltétlen engedelmességet; Szent Benedek; Imádkozz és dolgozz

6. Miben tért el egymástól a nyugati és a keleti kereszténység egyházkormányzati berendezkedése a középkorban?

Válasz: Nyugaton a **világi és az egyházi hatalom** egymás mellett létezett, és a pápa egyre inkább **függetlenedett a világi uralkodóktól**, míg keleten az egyház továbbra is a **bizánci császárnak volt alárendelve**, ami alapvetően **eltérő hatalmi viszonyokat** eredményezett a **nyugati és a keleti kereszténység** között.

Kulcsszavak: világi és az egyházi hatalom; függetlenedett a világi uralkodóktól; bizánci császárnak volt alárendelve; eltérő hatalmi viszonyokat; nyugati és a keleti kereszténység

7. Milyen esemény vezetett 1054-ben a nyugati és a keleti egyház végleges szakadásához?

Válasz: 1054-ben egy viszonylag jelentéktelen vitából kiindulva a Konstantinápolyban tárgyaló pápai követ **kiközösítette** a **konstantinápolyi pátriárkát**, aki válaszul ugyanígy járt el a **pápával szemben**, és ez az esemény vezetett a **római katolikus és a keleti ortodox egyház** tartós szakadásához.

Kulcsszavak: 1054-ben; kiközösítette; konstantinápolyi pátriárkát; pápával szemben; római katolikus és a keleti ortodox egyház

8. Milyen jellegzetes építészeti elemek különböztetik meg a gótikát a korábbi román stílustól?

Válasz: A gótikát **csúcsívek**, **csipkézett motívumok**, **nagy színes üvegfelületek**, **rózsaablakok** és **külső támpillérek** jellemzik, amelyek a román stílus tömör, vastag falaival szemben egy vékonyabb, égbe törő, légies formavilágot tettek lehetővé.

Kulcsszavak: csúcsívek; csipkézett motívumok; nagy színes üvegfelületek; rózsaablakok; külső támpillérek

9. Hogyan jött létre a magyar törzsszövetség Etelközben, és milyen szerepet játszottak benne a kabarok?

Válasz: Etelközben a hét magyar törzsfő **törzsszövetséget kötött**, amelyet **vérszerződéssel** pecsételtek meg, és **Álmost választották fejedelemmé**; a szövetséget tovább erősítette, hogy csatlakoztak hozzájuk a **kazároktól elpártolt kabarok**, akiket **katonai segédhadként** alkalmaztak.

Kulcsszavak: törzsszövetséget kötött; vérszerződéssel; Álmost választották fejedelemmé; kazároktól elpártolt kabarok; katonai segédhadként

10. Milyen győzelemmel szilárdították meg uralmukat a magyarok a Kárpát-medencében 907-ben?

Válasz: A magyarok **907-ben** a **pozsonyi csatában** fényes győzelmet arattak a **bajor ellentámadás** felett, és ezzel véglegesen **megszilárdították uralmukat** a Kárpát-medencében, egészen a mai **Bécs környékéig** kiterjesztve szállásterületüket.

Kulcsszavak: 907-ben; pozsonyi csatában; bajor ellentámadás; megszilárdították uralmukat; Bécs környékéig

11. Miért döntött Géza fejedelem a kereszténység felvétele mellett, és mit tett ennek érdekében?

Válasz: Géza felismerte, hogy ha a magyarság nem épít ki **keresztény feudális államot**, akkor a nomád népekhez, például a **hunokhoz vagy avarokhoz** hasonlóan eltűnhet a történelemből, ezért követeket küldött **I. Ottó német-római császárhoz**, **papokat és lovagokat** kért tőle, és a fejedelmi székhelyet **Esztergomba tette át**.

Kulcsszavak: keresztény feudális államot; hunokhoz vagy avarokhoz; I. Ottó német-római császárhoz; papokat és lovagokat; Esztergomba tette át

12. Milyen egyházszervezetet hozott létre Szent István, és miért volt fontos önálló magyar érsekség alapítása?

Válasz: István **tíz egyházmegyét** alapított, amelyből kettő, **Esztergom és Kalocsa**, érsekség volt, és ezzel **önálló magyar egyházszervezetet** hozott létre; ha nem alapított volna magyar érsekséget, az egész egyházszervezet egy **német érsek fennhatósága** alá került volna, ami veszélyeztette volna az **ország függetlenségét**.

Kulcsszavak: tíz egyházmegyét; Esztergom és Kalocsa; önálló magyar egyházszervezetet; német érsek fennhatósága; ország függetlenségét

13. Milyen jogokat biztosított az Aranybulla a szervienseknek, és mit jelentett az ellenállási záradék?

Válasz: Az **1222-ben** kiadott Aranybulla a szervienseknek biztosította, hogy **bírói ítélet nélkül** nem vehetők őrizetbe, **adómentesek**, és **szabad végrendelkezési joguk** van, emellett tartalmazta az **ellenállási záradékot** is, amely szerint a bárók jogosan lázadhatnak fel az oklevelet megszegő uralkodóval szemben.

Kulcsszavak: 1222-ben; bírói ítélet nélkül; adómentesek; szabad végrendelkezési joguk; ellenállási záradékot

14. Miért nem tudta IV. Béla mozgósítani az ország teljes haderejét a tatárok ellen, és mi történt a muhi csatában?

Válasz: IV. Béla a **bárókkal való konfliktusai** miatt nem tudta mozgósítani az ország teljes **bárói bandériumát**, és a **Muhinál** megvívott döntő csatában a tatárok éjszaka észrevétlenül **átkeltek a Sajón**, majd bekerítették és **felmorzsolták a magyar szekérvárat**.

Kulcsszavak: bárókkal való konfliktusai; bárói bandériumát; Muhinál; átkeltek a Sajón; felmorzsolták a magyar szekérvárat

15. Milyen bányareformot vezetett be I. Károly, és milyen új pénznemet veretett?

Válasz: I. Károly **magánbirtokon is engedélyezte** a bányanyitást, és a **bányabér egyharmadát** átengedte a földesuraknak, amivel **érdekeltté tette** őket a bányák megnyitásában; megnövekedett jövedelmeire támaszkodva **firenzei mintára** értékálló aranypénzt, az **aranyforintot veretett**.

Kulcsszavak: magánbirtokon is engedélyezte; bányabér egyharmadát; érdekeltté tette; firenzei mintára; aranyforintot veretett

16. Milyen törvényekkel egységesítette Nagy Lajos 1351-ben a nemesség és a jobbágyság jogait?

Válasz: Nagy Lajos **1351. évi törvényei** megerősítették a **szerviensi jogokat** és bevezették az **ősiség törvényét**, amely szerint a nemesi birtok elidegeníthetetlen és **apáról fiúra öröklődik**, ugyanakkor a jobbágyok terheit is egységesítették azzal, hogy a termés egytizedét, a **kilencedet** kellett tőlük beszedni.

Kulcsszavak: 1351. évi törvényei; szerviensi jogokat; ősiség törvényét; apáról fiúra öröklődik; kilencedet

17. Milyen tényezők magyarázzák az Oszmán Birodalom gyors és sikeres terjeszkedését a 14. században?

Válasz: Az Oszmán Birodalom sikerét a **szultán korlátlan hatalma** magyarázza, amely lehetővé tette az **erőforrások hatékony összpontosítását**, továbbá a **janicsárok fegyelmezett zsoldos hadereje** és a birodalom **színvonalas tüzérsége** is jelentősen hozzájárult a hódítások sikeréhez.

Kulcsszavak: szultán korlátlan hatalma; erőforrások hatékony összpontosítását; janicsárok; fegyelmezett zsoldos hadereje; színvonalas tüzérsége

18. Milyen módon próbálta Luxemburgi Zsigmond megszervezni a török elleni védekezést?

Válasz: Zsigmond egy **nemzetközi keresztes hadjárattal** próbálta kiűzni a törököt Európából, ám ez **1396-ban Nikápolynál súlyos vereséggel** végződött, ezért ezután inkább a védekezésre helyezte a hangsúlyt, és megkezdte a **déli végvárrendszer kiépítését**, amelynek kulcsfontosságú eleme **Nándorfehérvár** lett.

Kulcsszavak: nemzetközi keresztes hadjárattal; 1396-ban Nikápolynál; súlyos vereséggel; déli végvárrendszer kiépítését; Nándorfehérvár

19. Hogyan sikerült Hunyadi Jánosnak felmenteni Nándorfehérvárat az 1456-os török ostrom alól?

Válasz: Hunyadi János gyors mozgású **halászhajókkal** áttörte a **török hajózárat** és erősítést vitt a várba, majd amikor **Kapisztrán János** keresztes serege váratlanul **oldalba támadta** az ostromlókat, Hunyadi a kedvező pillanatot kihasználva kitört a várból és **hátba támadta a törököket**, akik súlyos veréseget szenvedtek.

Kulcsszavak: halászhajókkal; török hajózárat; Kapisztrán János; oldalba támadta; hátba támadta a törököket

20. Milyen haderőre támaszkodva erősítette meg Mátyás király a hatalmát a rendekkel szemben, és honnan fedezte a kiadásait?

Válasz: Mátyás állandóan fegyverben lévő zsoldossereget, a **fekete sereget** tartotta fenn, amely **kizárólag neki tartozott engedelmességgel**, ennek fedezésére pedig elsősorban a rendszeresen szedett **rendkívüli hadiadóból** és a **kapuadó helyébe lépő füstpénzből** származó jövedelmeket használta fel.

Kulcsszavak: fekete sereget; kizárólag neki tartozott engedelmességgel; rendkívüli hadiadóból; kapuadó helyébe lépő; füstpénzből